

Islamic Republic of Afghanistan
Ministry of Finance
Public Relation Directorate

چرا عواید ملی در دو سال اخیر افزایش یافته است؟

عبدالعزيز حیدری

مطالعه‌ی تجارب کشورهای پسمانزعه و پسااستعمار در طول یک قرن اخیر، نشان می‌دهد که نقش عواید ملی در پروسه‌ی انکشافی این کشورها غیر قابل انکار است. در اکثر کشورهای نوظهور در عرصه صنعت و تجارت جهانی مانند کشورهای جنوب شرق آسیا، دولت‌ها مداخله بیشتری در پیشبرد پروژه‌های بزرگ و زیربنایی و ایجاد چشمه‌های جدید عایداتی برای رسیدن به خودکفایی کرده‌اند، تا زیربنای اساسی یک اقتصاد حقیقی در کشورشان ایجاد شده و مسیر رسیدن به انکشاف پایدار هموار گردد. افغانستان نیز باید تا پایان دهه‌ی تحول (1403 هجری شمسی)، مرحله گذار اقتصادی خود را تکمیل کرده و زیرساخت‌های یک اقتصاد حقیقی را در کشور ایجاد کند. حکومت وحدت ملی با درک این مهم، قدم‌های محکمی در مسیر خوداتکایی و رسیدن به یک اقتصاد حقیقی برداشته است. در دو سال ابتدایی دهه‌ی تحول، حکومت وحدت ملی توانسته است که عواید ملی را به شکل قابل‌ملاحظه‌ای افزایش دهد. در سال مالی 1394، وزارت مالیه توانست 8 میلیارد افغانی بیشتر از هدف تعیین‌شده توسط صندوق بین‌المللی پول را جمع‌آوری کرده و با ثبت ریکارد 122 میلیارد افغانی، 22 درصد عواید ملی را نسبت به سال قبل آن افزایش دهد. با ختم سال مالی 1395، یک ریکارد جدید در جمع‌آوری عواید ملی به ثبت رسیده است. وزارت مالیه در این سال مالی با همکاری تمام ارگان‌های عایداتی حکومت توانسته است که 165 میلیارد افغانی (حدود 2.5 میلیارد دالر) عواید را جمع‌آوری نماید که این رقم نشان‌دهنده 33 میلیارد عواید بیشتر از هدف تعیین‌شده توسط صندوق بین‌المللی پول و 43 میلیارد افغانی بیشتر از عواید سال گذشته است. حال سؤال اصلی که مطرح می‌شود این است که چه عواملی در افزایش بی‌سابقه‌ی عواید ملی نقش داشته‌اند؟

 Islamic Republic of Afghanistan Ministry of Finance وضعیت جمع‌آوری عواید در طی سه سال گذشته ۱۳۹۳، ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵				
شماره	سال مالی	هدف تعیین شده جمع‌آوری عواید بر اساس سند بودجه (میلیارد افغانی)	عواید جمع‌آوری شده (میلیارد افغانی)	تفاوت در مقایسه به هدف افزایش اکراهش
۱	۱۳۹۳	۱۲۰	۱۰۰	۲۰ میلیارد کاهش
۲	۱۳۹۴	۱۱۴	۱۲۲	۸ میلیارد افزایش
۳	۱۳۹۵	۱۳۲	۱۶۵	۳۳ میلیارد افزایش

به باور عموم عواید ملی بعد از شروع پروسه‌ی اخذ مالیات بر مشترکین خدمات مخابراتی افزایش بی‌سابقه داشته است؛ در صورتی که ارقام جمع‌آوری عواید از این منبع، چیز دیگری را نشان می‌دهد. آمار و ارقام جمع‌آوری مالیات بر مشترکین خدمات مخابراتی تا کنون نمایانگر آن است که این چشمه عایداتی جدید می‌تواند سالانه در حدود 3.5 میلیارد افغانی را به خزانه دولت واریز کند. پس درمی‌یابیم که رقم مذکور در مقایسه با 165 میلیارد افغانی عواید جمع‌آوری‌شده در سال مالی 1395، قابل توجه نیست.

ریاست اطلاعات عامه وزارت مالیه:

اجمل حمید عبدالرحیمزی رئیس ارتباطات عامه و سخنگوی وزارت مالیه

شماره تماس: 0729994111-0202103620 ایمیل: mediaoffice.mof@gmail.com وب سایت: www.mof.gov.af

فیسبوک: www.facebook.com/ministryoffinance

به گفته وزیر مالیه در مجلس گزارش دهی از اجراءات سال 1395 به پارلمان کشور، دلایل عمده افزایش عواید ملی در دو سال گذشته را می توان مبارزه جدی با فساد، نصب سیستم های جامع الکترونیکی و تطبیق و نظارت از اصلاحات گسترده در منابع عایداتی حکومت عنوان نمود. این در حالی است که وضعیت اقتصادی در سال 1395 نسبت به سال 1394 بهبود یافته، ولی این تغییر در مقایسه با افزایش عواید ملی نسبتاً بطی بوده است. افزایش قابل ملاحظه ای عواید ملی، طی دو سال اخیر بیان گر بهبود سیستم مالی کشور می باشد و نشان می دهد که روند خودکفایی اقتصادی کشور در دو سال ابتدایی دهه ای تحول به خوبی پیش رفته است.

قاطعیّت در جمع آوری شفاف عواید ملی

یک ماه پس از تشکیل حکومت وحدت ملی، در جلسه کابینه مورخ 14 عقرب سال 1393، تمام وزارت ها و ادارات عایداتی دولت مکلف شدند که طرح افزایش عواید ملی و منابع جدید عایداتی را ارائه کنند؛ تا بر مبنای آن پایداری در جمع آوری عواید به وجود آمده و عواید ملی هر ساله سیر صعودی داشته باشد. وزارت مالیه هدف جمع آوری عواید برای هر واحد عایداتی را متناسب به ظرفیّت عایداتی اداره مربوطه تعدیل نمود و حکومت مسؤولین این ادارات را مکلف ساخت که میزان هدف تعیین شده را حاصل نمایند؛ در غیر این صورت با آنان برخورد اصولی شده و از وظیفه سبکدوش خواهند شد. همچنین رئیس جمهور غنی در دیدار با مسؤولین گمرکات و مستوفیّت ها بر افزایش مولدیت عایداتی ادارات شان تأکید کرده و خاطرنشان نمود که فساد در ادارات عایداتی قابل تحمل نیست و باید ریشه کن گردد. مطابق به تعهدات حکومت وحدت ملی در کنفرانس لندن، پلان مبارزه با فساد وزارت مالیه انکشاف داده شده و در حال تطبیق می باشد. این پلان تمام ساحات معروض به فساد در ادارات عایداتی تحت کنترل وزارت مالیه را شناسایی نموده و اقدامات پیش گیرانه و تأدیبی را برای مبارزه با سیستم های آلوده و عاملین فساد در نظر گرفته است. کنترل مؤثر تر و گسترده تر ساحات معروض به فساد با الکترونیکی ساختن سیستم ها و پرداخت ها موجب شده که عواید به شکل قابل ملاحظه ای در بخش های مختلف افزایش یابد و زمینه ی سوءاستفاده و اختلاس در ادارات عایداتی کمتر گردد.

هرچند هنوز هم فساد در ادارات عایداتی دولت قابل تکرار است؛ اما در حال حاضر فسادپیشگان دست بازی در اختلاس و جمع آوری عواید ملی به حسابات شخصی شان ندارند. به عنوان مثال، عواید گمرک هرات، که در حکومت قبلی به حیث ستاره ی گمرکات افغانستان در زمینه ی جمع آوری عواید شناخته می شد، در دو سال گذشته دو برابر شده است. گمرک هرات در سال 1393 در حدود 9 میلیارد افغانی عواید را جمع آوری نموده بود، در صورتی که عواید این گمرک در سال مالی 1395، به حدود 18 میلیارد افغانی رسیده است. طی دو سال گذشته در حدود 25 درصد از کارمندان گمرکات به دلیل سوءاستفاده های وظیفوی و آلوده بودن به فساد از وظایف شان برکنار شده اند. در سال گذشته در حدود 14 رئیس گمرک به خاطر تأمین اصل شفافیت و ایجاد فرهنگ تأدیب در ادارات، تغییر و تبدیل گردیده اند. همچنین سعی شده تا استخدام های جدید بر اساس اصل شایسته سالاری، تخصص و صداقت صورت گیرد تا چهره های جدید و متعهد، تصویر مکدر ادارات عایداتی را به تدریج به تصویری شفاف مبدل سازند. موارد فوق تنها مثال های اندکی بود که قاطعیّت رهبری جدید وزارت مالیه و همچنین پالیسی عدم تحمل حکومت (Zero-Tolerance Policy) را در زمینه فساد در ادارات عایداتی نشان می دهد.

اصلاحات و نصب سیستم های عصری و کمپیوتری

اصلاحات در نظام مالی کشور و عصری سازی سیستم های کاری از تعهدات عمده ی حکومت وحدت ملی به مردم و همکاران بین المللی برای رسیدن به خودکفایی می باشد. مطالعات مختلف نشان داده که ترویج حکومتداری الکترونیک در کشورهای جهان سوم، از مهم ترین استراتژی ها برای افزایش مؤثریت امور دولتی، رونق اقتصاد و مبارزه با فساد اداری است. وزارت مالیه نیز سعی نموده که با الکترونیکی سازی سیستم ها در ادارات عایداتی حکومت و ترویج پرداخت های الکترونیکی، در پهلوی سرعت بخشیدن به طی مراحل اسناد اداری، کاهش پروسه های طولانی، جمع آوری تمام اسناد و اوراق گمرکی به صورت الکترونیکی و معیاری سازی امور در ادارات عایداتی، پدیده فساد را نیز در این ادارات تا اندازه ای تحت کنترل آورده و از بعضی بخش ها ریشه کن سازد.

در همین راستا، سیستم اسیکودای جهانی که در حکومت قبلی تنها در بعضی از گمرکات به صورت امتحانی راه اندازی شده بود، طی دو سال اخیر در 98 درصد بخش های مختلف گمرکات فعال گردیده و تمام طی مراحل اسناد گمرکی توسط آن صورت می گیرد. اسیکودا یک سیستم کمپیوتری اداره گمرکی است که تمام پروسه های تجارت را تحت پوشش قرار می دهد. این سیستم بخش های طی مراحل اسناد اداری، پرداخت الکترونیکی، امور مربوط به ترانسپورت و ترانزیت محموله های تجاری را به صورت آنلاین کنترل و نظارت می کند. همچنین پرداخت محصول گمرکی نیز در بیشتر گمرکات از طریق بانک های دولتی و تجاری صورت می گیرد که همین امر باعث شده تا اختلاس و دستبرد به عواید ملی نسبتاً کاهش یابد. با تطبیق کامل تمام مادیول های (ابزارها و تسهیلات) سیستم اسیکودای جهانی در گمرکات افغانستان، مهم ترین شاخص ها در تجارت و ترانزیت یعنی کاهش هزینه ترانسپورت محموله های تجاری، ارتقای کیفیت خدمات، افزایش سرعت عمل در انجام امور گمرکی و کاهش زمینه های فساد در این ادارات تأمین خواهد شد.

برعلاوه، سیستم تګس استندرد (سیګتاس) در اکثر شعبات مالیاتی به خصوص مستوفیت‌ها عملیاتی گردیده است. این سیستم کمپیوتری برای اداره مالیات طراحی گردیده، که اولین مرحله آن ایجاد نمبر تشخیصیه مالیه‌دهنده می‌باشد تا بر مبنای آن مالیات به صورت سیستماتیک جمع آوری شود. در ابتدا سعی گردیده که این سیستم مالیه‌دهندگان بزرگ و متوسط را در بر گیرد؛ تا مالیات آنان به شکل حقیقی محاسبه شده و به صورت کامل جمع آوری گردد.

سیستم مدیریت معلومات امور مالی افغانستان (افمیس) از دیگر گام‌های مستحکم در راستای ترویج حکومتداری الکترونیکی در نظام مالی کشور است. عواید و مصارف دولتی به شکل روزانه در این سیستم ثبت می‌گردد که در هر لحظه از سال قادر است تا تصویری جامعی از بیلاس مالی دولت را ارائه نماید. معلومات این سیستم، نشان می‌دهد که ادارات مختلف عایداتی تا چه میزان، به هدف تعیین شده خود در جمع آوری عواید رسیده‌اند؛ و یا وزارت‌های سکتوری به چه میزان مصارف انکشافی و عادی خود را متناسب با بودجه انجام داده‌اند. پس درمی‌یابیم که این معلومات مدیریتی، شفافیت را در جمع آوری عواید و اجراات ادارات سکتوری ارتقا خواهد داد.

جمع بندی

در مجموع، الکترونیکی‌سازی نسبی سیستم‌های کاری، اصلاحات در منابع عایداتی، قاطعیت رهبری حکومت وحدت ملی در جمع آوری عواید ملی، استخدام بر اساس اصل شایسته‌سالاری و گذشته‌ی نیک و همچنین مبارزه جدی با فساد از عوامل عمده افزایش عواید ملی در دو سال اخیر به شمار می‌روند. به تازگی وزارت مالیه 83.5 میلیون دالر وجوه تشویقی را از جانب بانک جهانی به خاطر اجرای اصلاحات در پنج بخش کلیدی به دست آورده است. همچنین سال قبل، وزارت مالیه در حدود 75 میلیون دالر کمک تشویقی صندوق بین‌المللی پول را به خاطر افزایش بی‌سابقه در عواید ملی دریافت نمود. برعلاوه انتظار می‌رود که به دلیل ثبت یک ریکارد جدید (165 میلیارد افغانی) در جمع آوری عواید در سال 1395، صندوق بین‌المللی پول بیش از 100 میلیون دالر کمک تشویقی را به وزارت مالیه پرداخت نماید. وجوه تشویقی فوق‌الذکر نشان می‌دهد که همکاران بین‌المللی افغانستان نیز روند اصلاحات در نظام مالی کشور و مؤثریت پروسه‌ی جمع آوری عواید ملی را مثبت ارزیابی کرده‌اند. حکومت وحدت ملی اصلاحات گسترده در نظام مالی کشور را یکی از لازمه‌های اصلی برای رسیدن به خودکفایی می‌داند و در این راستا اقدامات و دست‌آوردهای قابل‌ملاحظه‌ای در دو سال ابتدایی دهه‌ی تحول کسب کرده؛ که نتیجه‌ی ملموس آن افزایش 67 درصدی عواید ملی در دو سال ابتدایی حکومت وحدت ملی نسبت به دوره پیش از آن است.